

Rezumatul tezei de abilitare

Candidat: Dr. Zoltán Tibori-Szabó

În deceniile care au urmat celui de Al Doilea Război Mondial și instaurarea regimurilor comuniste în această parte a Europei, cercetarea Holocaustului a fost realizată în principal în străinătate de savanți care trăiesc în Europa de Vest, Statele Unite, Israel sau alte democrații liberale. Pe parcursul unor lungi decenii cercetarea, memorializarea și activitatea de educație în majoritatea țărilor din Europa de Est-Central a fost suspendată. S-a sperat în zadar că după prăbușirea blocului sovietic și reorientarea fostelor țări socialiste din regiune spre democrație și economia de piață, această situație se va schimba.

În zilele noastre, în Europa Centrală și de Est, istoria celui de-al doilea război mondial și al Holocaustului este rescrisă pentru a se alinia eforturilor naționaliste și populiste de construire a unor noi identități în diferitele țări ale regiunii, pentru a absolvi colaboratorii locali de vinovăția lor, pentru a comemora doar salvatorii, nu și victimele, pentru ignorarea naturii politice a genocidului ridicate la nivel de politică de stat și a amenințărilor și măsurilor legale care l-au însoțit, precum și a identității făptuitorilor și proclamarea comunismului și nazismului, ca rele echivalente.¹

Fără a minimaliza în niciun fel opresiunea și suferința îndurate de o mare parte din populațiile aflate sub regimuri comuniste, este fără putință de tăgadă faptul că niciun regim comunist de după cel de Al Doilea Război Mondial, nicăieri în Europa, nu a comis și nu a încercat să comită vreun genocid.

Pentru a fi mai preciși, trebuie să menționăm că au existat închisori politice la scară largă, privări de anvergură de drepturi civile și ale omului, precum și crime motivate politic. Cu toate acestea, așa cum elocvent afirma Yehuda Bauer ca răspuns la o rezoluție din 2009 a Parlamentului European prin care s-a instituit 23 august, aniversarea semnării pactului de neagresiune nazist-sovietic din 1939, ca dată pentru a comemora victimele ambelor regimuri, nazist și comunist, „a compara acest lucru [adică comunismul – n. a.] cu uciderea multor milioane de europeni de către regimul nazist, în special cu genocidul planificat de către stat al evreilor (Holocaust) în contextul crimelor naziste, în general... este o denaturare a istoriei.” Comparația este deosebit de supărătoare, după cum a conchis Bauer, deoarece „un anumit număr” dintre cei persecutați de comuniști „au fost, de fapt, colaboratori nazisti”. „Cu siguranță, trebuie să ne amintim de victimele regimului sovietic”, a concluzionat Bauer, „și există justificare deplină pentru memorializare și evenimente speciale în acest sens. Dar a pune cele două regimuri la același nivel și a comemora diferitele crime cu aceeași ocazie este total inacceptabil.”²

La aceeași concluzie a ajuns și autorul acestei teze după mulți ani de cercetări științifice atent realizate și concepute în principal ca un sprijin puternic al activităților educaționale dezvoltate

¹ Martin Dean, “Local Collaboration in the Holocaust in Eastern Europe,” in *The Historiography of the Holocaust*, ed. Dan Stone (New York: Palgrave Macmillan, 2004), 120–140.

² Stefan Troebst, “23 August: The Genesis of a Euroatlantic Day of Remembrance,” *European Network Remembrance and Solidarity*, 5 august 2015, <http://www.enrs.eu/en/articles/1489-23-august-the-genesis-of-a-euroatlantic-day-of-remembrance> (accesat 14 februarie 2018)

la Facultatea de Științe Politice, Administrative și ale Comunicării din cadrul Universității Babeș-Bolyai din Cluj-Napoca pentru studenți cu specializări în științe politice, jurnalism și comunicare.

Este esențial pentru ei să studieze natura predominant politică a acestei acțiuni de distrugere a evreimii europene, planificate și sponsorizate de stat și implementate de toate instituțiile statelor implicate – armată, jandarmerie, poliție, funcționari publici – cu scopul de a înțelege mai bine fundamentele democrației și pericolele populismului, naționalismului extremist, rasismului și xenofobiei.

Această teză rezumă eforturile de cercetare ale autorului său pentru a clarifica și înțelege diferitele aspecte ale Holocaustului începând cu primele măsuri adoptate de statele europene, dar primordial de către Ungaria și România, care au vizat jefuirea, separarea și distrugerea înfloritoarelor comunități evreiești care au trăit în această parte a continentului nostru.

Cercetările efectuate s-au concentrat pe aspectele istorice, politice și de comunicare ale Holocaustului din Transilvania, perpetuate – cu rezultate foarte diferite – în partea de nord-vest a provinciei de către Ungaria, iar în zona sa de sud, de către România. Perspectivele și concluziile pe care am ajuns în ultimele decenii în urma investigării acestui subiect se bazează în principal pe activități de cercetare proprii. Ofer în această teză doar un rezumat al principalelor cercetări, publicații și a concluziilor acestora.

Reluând lucrări anterioare de cercetare, am continuat să studiez în anii din urmă crizele identitare ale supraviețuitorilor Holocaustului și am încercat să înțeleg ce fel de mecanisme funcționează pe tărâmul conștiinței identitare după o tragedie de asemenea proporții. Am ajuns la concluzia că în perioadele de după agresiuni politice și sociale puternice modul în care oamenii reacționează sunt aproximativ aceleași: în primul rând, revenirea la locul crimei, apoi părăsirea acestuia și încercarea de a căuta norocul în altă parte, și în cele din urmă instaurarea dorinței de a uita agresiunea și toate consecințele sale, lucru care se va dovedi imposibil de fiecare dată.

Teza este structurată în mai multe capitole care prezintă principalele rezultate ale investigațiilor mele privind Holocaustul și urmările acestuia în Transilvania, atât în partea sa de nord-vest, cât și în partea sa de sud, incluzând diferite aspecte legate de soarta evreilor transilvăneni în perioada postbelică. Aceasta conține, de asemenea, rezultatele unei cercetări personale originale referitoare la nivelul de informare a lumii despre realitățile de la Auschwitz și alte lagăre de exterminare naziste. Un alt accent al acestei teze este pus pe lucrările de memorializare realizate după Holocaust în principal de supraviețuitori, dar și de alții, care au înțeles necesitatea păstrării nealterate a adevărului istoric al acestei enorme crime în masă și a transmiterii cunoștințelor despre diferitele aspecte și învățăminte ale acestui genocid fără precedent generațiilor următoare, cu o declarată intenție de sensibilizare.

În ultima parte a tezei, prezint pe scurt eforturile dedicate înființării Institutului pentru Studii de Holocaust și Genocid în cadrul Facultății de Științe Politice, Administrative și ale Comunicării din cadrul UBB, precum și propriile mele perspective profesionale de dezvoltare a carierei, cu speranța sinceră că ambele vor contribui la consolidarea democrației în România.